

Een briefhoofd maken

Abstract

Kort na het succesvol compileren van mijn eerste \TeX -document wilde ik graag overstappen op \TeX voor zoveel mogelijk documenten. En het idee om het briefhoofd te kunnen typesetten tegelijk met het printklaar maken van de brief zelf leek me erg leuk. Maar dan liefst wel met zo min mogelijk code voor dat briefpapier in de betreffende briefbestanden. Dus met alle nodige commando's in een aparte stylefile. En ook graag met een eenvoudiger briefhoofdje om op vervolgvellen te plaatsen als de brief langer is dan een pagina. Dankzij tips en hulp van Henk de Haan is me dat destijds gelukt en in de loop van de tijd heb ik op dezelfde manier ook anderen hun briefpapier helpen maken.

Phoenix

Als eerste praktijkvoorbeeld beschrijf ik het briefhoofd zoals ik dat zeven jaar geleden voor een vriend in Phoenix maakte. Ik ging uit van de opzet van het briefpapier dat hij tot dan toe gebruikte en van fonts die in elke \TeX -distributie voorhanden zijn. Voor dit artikel heb ik de maten van het briefpapier omgezet naar A4-formaat in plaats van het in Amerika gebruikelijke briefpapier dat korter en breder is.

De diverse definities worden bewaard in een stylefile. Voor de paginanummering en voor het zetten van de vervolgvellen maak ik tevens gebruik van de bestaande stylefiles `fancyheadings`, `afterpage` en `letterspacing`.

Bestaande stylefiles zoals deze twee zijn te vinden op CTAN, bijvoorbeeld via de zoekmachine van <http://www.ntg.nl/ctan.html>.

`fancyheadings` van Piet van Oostrum staat, zo blijkt daar, op [CTAN] `macros/latex/contrib/fancyhdr/fancyhdr.sty`

Waarbij je voor [CTAN] kunt lezen: <ftp.dante.de/tex-archive/afterpage> van David Carlisle is te vinden op [CTAN] `macros/latex/required/tools/afterpage.dtx`

`letterspacing` van Phil Taylor is te vinden op [CTAN] `macros/generic/letterspacing.tex`

Letters en cijfers pakken

Om te beginnen heb ik wat lettertjes uitgekozen. Computer Modern (CM) is altijd op voorraad en in diverse boeken staan de aan te roepen fontnamen, bijvoorbeeld in het boek "A Guide to \LaTeX " van Helmut Kopka en Patrick W. Daly. De 'gewone' CM schreeffletter heet `cmr10`, de cursieve is `cmti10`, de kleinkapitaal `cmsc10`, et cetera. Je kunt naar hartelust pakken wat je wil uit de grote \TeX letterbak.

De 10 in de fontnaam slaat op de grootte waarvoor de letter is bedoeld, maar daar trek ik me niet veel van aan: met een simpel commando is de letter precies zoveel op te blazen of te krimpen als ik wil en die specifieke lettergrootte krijgt meteen een eigen naam mee, in dit geval de achternaam van een van de personen die in het briefpapier worden genoemd:

```
\newfont{\reman}{cmcsc10 scaled 1100}
```

Nog een iets kleinere versie van dezelfde letter en een definitie voor het zetten van cijfers:

```
\newfont{\bcert}{cmcsc10 scaled 900}
\newfont{\ciphers}{cmmi10 scaled 900}
```

De mooie ‘hangende’ cijfertjes die hier worden aangeropen, zitten min of meer verstopt in de Computer Modern Math Italic. Alsof die cijfers vooral nut zouden hebben binnen cursieve wiskundige reeksen. Vreemd vind ik dat. In elke standaard LaTeX-installatie kun je van alles met fonts, zelfs dingen als `\textsl` voor *halfscheve* tekst wat me nogal overdreven voorkomt, maar de optie voor hangende cijfers binnen gewone tekst is iets exotisch. Wietse Dol stuurde me eens een commando waarmee het wel gewoon werkt:¹

```
\newcommand{\onum}[1]{\ifmmode\mit{#1}\else$\mit{#1}$\fi}
```

```
\onum{1234567890} geeft dan 1234567890
```

Het oude heden

Nu ik toch bezig ben met die cijfertjes, kan ik er meteen voor zorgen dat de datum (`\oldtoday`) boven de brief ook wordt gezet zoals het hoort, dus in de nette cijfers:

```
%-----Old style today-----%
\def\oldtoday{\onum{\number\day} \ifcase\month\or
  januari\or februari\or maart\or april\or mei\or juni\or juli\or
  augustus\or september\or oktober\or november\or december\fi
  \space {\onum{\number\year}}}
%-----%
```

```
\oldtoday wordt nu 4 januari 2005
```

(Voor het Amerikaanse origineel had ik de volgorde anders, eerst de maand en dan de dag.)

En vooruit, dan ook de juiste tijd, waarbij `\now` de tijd in tabelcijfers geeft en `\oldnow` de tijd geeft in oldstyle. Punt van zorg is wel dat er bij mij wat ongevraagde ruimte zit rond de dubbele punt tussen uren en minuten. Geen idee hoe die er tussen komt of hoe ik die weghaal:

```
\newcount\hh \newcount\mm
\hh=\time\divide\hh by 60
\mm=\hh \multiply\mm by 60 \mm=-\mm
\advance\mm by \time
\def\now{\number\hh:\ifnum\mm<10{0}\fi\number\mm}
\def\oldnow{\onum{\number\hh:\ifnum\mm<10{0}\fi\number\mm}}
```

```
\oldnow wordt nu 11:23
```

Picture zonder plaatjes

Nu de letters en de cijfers klaar liggen komen we toe aan het eigenlijke briefhoofd.

Om de letters en cijfers exact daar te zetten waar ik ze wil hebben, gebruik ik de `picture`-omgeving. Om het hele briefhoofd straks zonder ingewikkelde poespas in een kort commando te kunnen plaatsen, noem ik de set opdrachten daartoe `\kop`. En voordat ik die `picture` ga beschrijven, stel ik vast dat we bij het schuiven met de tekens denken in stapjes van een millimeter:

```
\newcommand{\kop}{\setlength{\unitlength}{1mm}}
```

Het commando om tekst ergens te plaatsen is `\put` en daarachter wordt tussen haakjes gezet hoeveel stapjes naar rechts, links, omhoog of omlaag; dat moet vanaf een vast nulpunt. Ik begin meestal gewoon met het eerste woord, zet dat ergens neer waar ik al eens wat heb neergezet en daarna voeg ik de rest toe. Het alles op zijn plaats schuiven komt daarna wel. Als het gecentreerd moet staan dan print ik een voorbeeld, ik vouw de pagina verticaal en met een lineaal kijk ik hoever de woord- en cijfergroepjes moeten worden verschoven.

In de onderstaande regel komt de reeks een millimeter meer naar rechts te staan als ik van de 33 een 34 maak, en een millimeter lager als ik de 36 verander in 35. Je kunt ook in kleinere stapjes werken: als je van 33 mm een honderdste meer wil maken dat schrijf je 33.01 – voldoende mogelijkheden voor fijnafstelling dus! De tekst komt te staan in de letter die ik `\reman` heb genoemd. De afkortingen zijn van die typisch Amerikaanse kwalificaties voor beroepsgroepen.

```
\put(33 , 36){\reman marcia reman scialli, m.s.w., l.c.s.w.}}
```

Een streepje van 42,5 mm en een half puntje dik gaat zo:

```
\put(47 , 30){\rule[0pt]{42.5mm}{.5pt}}
```

Nu dan de hele `\picture` – onderaan een regel met de bekende bolletjes waar ook items bij `itemize` vaak mee beginnen en een mix van cijfers en letters:

```
\newcommand{\kop}{\setlength{\unitlength}{1mm}
\begin{picture}(0,0)
\put(33 , 36){\reman marcia reman scialli, m.s.w., l.c.s.w.}}
\put(47 , 33){\bcert board certified diplomate}}
\put(47 , 30){\rule[0pt]{42.5mm}{.5pt}}
\put(27 , 25){\reman john v. scialli, m.d., f.a.a.c.a.p., d.f.a.p.a.}}
\put(55 , 22){\bcert board certified}}
\put(55 , 19){\bcert adult psychiatry}}
\put(55 , 16){\bcert child psychiatry}}
\put(44 , -232){\rule[0pt]{4.5cm}{.3pt}}
\put(24 , -235){\bcert%
Individual, Couple, Family Therapy $\bullet$ Consultation}}
\put(2 , -240){\bcert%
{\ciphers 4647} North {\ciphers 32}nd Street, Suite\ %
{\ciphers 260}\ %
$\bullet$\ %
Phoenix, Arizona\ %
{\ciphers 85018}-{\ciphers 3347}\ %
$\bullet$\ %
({\ciphers 602})\ %
{\ciphers 224}-{\ciphers 9888}
}}
\end{picture}}
```

Midden onderaan de pagina (center, foot... cfoot) komt het paginanummer in `oldstyle`. Om dat voor elkaar te krijgen maak ik gebruik van het `fancyheadings` pakket:

```
\RequirePackage{fancyhdr}
\renewcommand{\headrulewidth}{0pt}
\renewcommand{\footrulewidth}{0pt}
\lhead{\ } \chead{\ } \rhead{\ }
\lfoot[ ]{ } \cfoot{{\onum{\thepage}}} \rfoot[ ]{ }
```

Hetzelfde pakket zorgt ervoor dat je op vervolgvellen een beknopte versie van het briefhoofd kwijt kunt. Ook nu weer een picture-omgeving maar dan midden bovenin geplaatst: `thead`.

```
\newcommand{\morepages}{\afterpage
  {\thead{
    \setlength{\unitlength}{1mm}
    \begin{picture}(0,0)
      \put(-31,16){\reman marcia reman scialli, m.s.w., l.c.s.w.}
      \put(-17,13){\rule[0pt]{42.5mm}{.5pt}}
      \put(-37,8){\reman john v. scialli, m.d., f.a.a.c.a.p., d.f.a.p.a.}}
    \end{picture}
  }}}
```

Overzichtelijk

Als de meeste van bovengenoemde commando's en definities in een stylefile worden gezet (`john.sty`, deze plaats ik in zijn geheel onderaan in dit artikel) dan blijft de brief zelf vrij overzichtelijk:

```
\documentclass[11pt]{artikel3}
\usepackage[english]{babel}
\usepackage{a4,fancyhdr,john}
\pagestyle{fancy}
\begin{document}
\kop
```

Phoenix, \oldtoday

Dear reader,\

At present the time is \oldnow\ and the quick brown fox does a great day of jumping over a kennel of lazy dogs.

```
\morepages
\newpage
```

Ah, this letter spans more than one page!

Time to call in the help of `\verb|morepages|` to typeset the header there as well.

```
\end{document}
```

Het commando `\morepages` moet worden gegeven na de eerste woorden van het document en voordat de tweede pagina is begonnen. Da's wel wat omslachtig.

Het breed hebben

In mijn eigen briefhoofd heb ik mijn naam iets breder gezet. Nu had ik de letters stuk voor stuk kunnen plaatsen, of ik had zelf tussen elke letter een commando voor een stukje witruimte kunnen zetten. Dat was wellicht beter geweest om zo minder afhankelijk te zijn van weer een andere stylefile, maar ik heb ervoor gekozen om gebruik te maken van het pakket `letterspacing` (ik heb de betreffende commando's in een `lettersp.sty` gezet) van Phil Taylor.

```

\newfont{\topkopletter}{cmr12 scaled 1100}
%[...]
\newcommand{\kop}{\setlength{\unitlength}{1mm}
\begin{picture}(0,0)
\put(50,25){\letterspace spread 0.2 \naturalwidth {\topkopletter
Frans Goddijn}}}
%[...]
\end{picture}}

```

Frans Goddijn wordt dan Frans Goddijn

Omcirkelde letter: logo

Voor het logo in het briefhoofd van een stichting was het nodig een cirkel rond een letter te trekken. Die letter was oorspronkelijk de hoofdletter P uit de palatino maar nadat die letter was ‘kwijtgeraakt’ bij het overschakelen naar een nieuwe \TeX -installatie waarbij de font definition files, map-files en dergelijke zodanig waren verbeterd dat het niet meer werkte, heb ik er maar gewoon een Computer Modern van gemaakt.

Het plaatsen van zo’n logo heeft wat meer voeten in aarde. Gelukkig waren er behulpzame \TeX -krachten die me hierbij de weg wezen. Hieronder wordt eerst de letter gekozen en van de naam PeeHuge voorzien. Dan wordt er een aparte ‘letterdoos’ gemaakt met daarin de omschrijving van de omcirkelde letter, ook weer in een picture-omgeving. Vervolgens wordt er een opdracht gedefinieerd waarmee de doos wordt geopend en de inhoud tevoorschijn komt en dat commando vindt zijn plaats in de grotere picture-omgeving zoals we al eerder hebben gemaakt.

```

\newfont{\PeeHuge}{cmr10 scaled 2400}

\setlength{\unitlength}{1mm}
\newbox\vignet
\setbox\vignet=\hbox{
\begin{picture}(0,0)
\put(-2.5,16){\circle{10}}
\put(-4.8,12.8){\PeeHuge P}% x,y
\end{picture}}

\newcommand{\pcirkel}{\unhcopy\vignet}

\newcommand{\kop}{%
\setlength{\unitlength}{1mm}
\begin{picture}(0,0)
\put(67,14){\pcirkel}
%[...]
\end{picture}}

```


Vensterenvelop

Omdat ik veel gebruik maak van vensterenveloppen wilde ik de mogelijkheid hebben van het commando `briefkop` met daar direct achter naam en adres van de ontvanger:

```
\briefkop{Robert den Hartog\\Stationsweg 46\\6863 EP Arnhem}
```

Het commando `briefkop` opent een `minipage` met daarin een van tevoren door mij gedefinieerde afzender `\postadres` en ruimte voor het argument van `\briefkop`: het adres van de ontvanger. De diverse `hspace` en `vspace` zijn de bekende schuifregelaars om de boel te kunnen aanpassen als er andere enveloppen komen met weer wat andere vensterafmetingen.

```
\newcommand{\briefkop}[1]{\hspace*{-20mm}%
\begin{minipage}[t]{8.2cm}
\vspace*{12mm}
\vspace*{-2.5mm}\hfill{\underline{\postadres}}\newline
\vspace{.6mm}{\footnotesize \textbf{#1}}
\end{minipage}
```

john.sty

```
\newfont{\reman}{cmcsc10 scaled 1100}
\newfont{\bcert}{cmcsc10 scaled 900}
\newfont{\ciphers}{cmmi10 scaled 900}

\RequirePackage{afterpage}

\newcommand{\onum}[1]{\ifmmode\mit{#1}\else$\mit{#1}$\fi}

%-----Old style today-----%
%% \oldtoday provides the date with oldstyle numbers
%%
\def\oldtoday{%
  \ifcase\month\or january\or february\or march\or april\or
  may\or june\or july\or august\or september\or october\or
  november\or december\fi \space
  {\onum{\number\day}}
  {\onum{\number\year}}}
%-----%

% -----Old style \now-----%
%% \oldnow provides time in old style numbers
% \now macro levert met \now de tijd in hh:mm
% \oldnow in oldstyle numbers
\newcount\hh \newcount\mm
\hh=\time\divide\hh by 60
\mm=\hh \multiply\mm by 60 \mm=-\mm
\advance\mm by \time
\def\now{\number\hh:\ifnum\mm<10{0}\fi\number\mm}
\def\oldnow{{\onum{\number\hh}:\ifnum\mm<10{0}\fi\number\mm}}}

\newcommand{\kop}{\setlength{\unitlength}{1mm}
\begin{picture}(0,0)
```

```

\put(33 , 36){{\reman marcia reman scialli, m.s.w., l.c.s.w.}}
\put(47 , 33){{\bcert board certified diplomate}}
\put(47 , 30){\rule[0pt]{42.5mm}{.5pt}}
\put(27 , 25){{\reman john v. scialli, m.d., f.a.a.c.a.p., d.f.a.p.a.}}
\put(55 , 22){{\bcert board certified}}
\put(55 , 19){{\bcert adult psychiatry}}
\put(55 , 16){{\bcert child psychiatry}}
\put(44 , -232){\rule[0pt]{4.5cm}{.3pt}}
\put(24 , -235){{\bcert%
  Individual, Couple, Family Therapy $\bullet$ Consultation}}
\put(2 , -240){{\bcert%
  {\ciphers 4647} North {\ciphers 32}nd Street, Suite\ %
  {\ciphers 260}\ %
  $\bullet$\ %
  Phoenix, Arizona\ %
  {\ciphers 85018}-{\ciphers 3347}\ %
  $\bullet$\ %
  ({\ciphers 602})\ %
  {\ciphers 224}-{\ciphers 9888}
  }}
\end{picture}}

\RequirePackage{fancyhdr}
\renewcommand{\headrulewidth}{0pt}
\renewcommand{\footrulewidth}{0pt}
\lhead{\ } \chead{ } \rhead{\ }
\lfoot[ ]{ } \cfoot{{\onum{\thepage}}} \rfoot[ ]{ }

\newcommand{\morepages}{\afterpage
  {\chead{
    \setlength{\unitlength}{1mm}
    \begin{picture}(0 ,0)
      \put(-31 , 16){{\reman marcia reman scialli, m.s.w., l.c.s.w.}}
      \put(-17 , 13){\rule[0pt]{42.5mm}{.5pt}}
      \put(-37 , 8){{\reman john v. scialli, m.d., f.a.a.c.a.p., d.f.a.p.a.}}
    \end{picture}
  }}}

```

Notes

1. Noot v.d. redactie: dit commando werkte niet binnen de Maps stijl, omdat wiskunde in de Maps niet in Computer Modern maar in Euler fonts wordt gezet. Een alternatieve definitie is gebruikt om het voorbeeld correct te kunnen tonen.

Frans Goddijn
frans@goddijn.com